

การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมือง
ในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนจังหวัดเพชรบุรี*
THE INTEGRATION OF THE DHAMMĀDHIPATEYYA FOR PROMOTING
YOUTH'S POLITICAL AWARENESS IN THE DEMOCRATIC SYSTEM
IN PHETCHABURI PROVINCE

อนุชา พละกุล

Anucha Bhalakula

รัชชนันท์ อิศรเดช

Thatchanan Issaradet

เต็มศักดิ์ ทองอินทร์

Termsak Thong-In

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phra Nakhon Sri Ayutthaya Thailand

E-mail: anucha.bha@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนจังหวัดเพชรบุรี ใช้การวิจัยแบบผสมผสานวิธี คือ การวิจัยเชิงคุณภาพ 20 รูปหรือคน การสนทนากลุ่มเฉพาะ 10 รูปหรือคน และการวิจัยเชิงปริมาณ 397 คน พบว่า 1) สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรค ได้แก่ ภูมิลำเนาเยาวชนที่อยู่ในกลุ่มการเมืองและตระกูลทางการเมืองมีความสนใจทางการเมือง ภูมิลำเนาเกษตรกรรมและสังคมชนบทมีค่านิยมแนวอนุรักษ์ ครอบครัวที่มีฐานะปานกลางมีช่วงเวลาสนใจการเมือง ครอบครัวที่มีเศรษฐกิจระดับล่างเชื่อว่าตนไม่มีพลังทางการเมือง และอิทธิพลทางการเมืองมีบทบาทต่อสังคมไทย นักการเมืองรุ่นใหม่เสนอนโยบายและพรรคการเมืองกระแสหลัก 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตื่นตัว

* Received 1 November 2022; Revised 30 December 2022; Accepted 31 December 2022

ทางการเมือง ได้แก่ ครอบครัวควรสนับสนุนร่วมกิจกรรมทางการเมือง สถาบันการศึกษาควรมีหลักสูตรและการเรียนการสอนหลักประชาธิปไตย กลุ่มเพื่อนร่วมแลกเปลี่ยนประเด็นทางการเมือง กระแสหลักผ่านสื่อออนไลน์ สื่อมวลชนควรเสนอประเด็นทางการเมืองที่สอดคล้องต่อการพัฒนาประชาธิปไตย และสถาบันทางการเมืองควรเปิดโอกาสให้เยาวชน มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาการเลือกตั้ง และ 3) รูปแบบการบูรณาการหลักธรรมาธิปไตย ได้แก่ การสร้างโครงสร้างทางการเมืองตามหลักประชาธิปไตย การสร้างพื้นฐานทางคุณธรรม การใช้สติปัญญา การใช้รัฐสภาแลกเปลี่ยน เสนอนโยบาย และแนวทางแก้ไขปัญหา การแสดงเจตนาการเลือกผู้แทนทางตรง การขับเคลื่อนประชาธิปไตยแนวราบ การจัดกิจกรรมทางการเมืองเชิงสร้างสรรค์ การพัฒนาเด็กและเยาวชน การยอมรับมติเสียงข้างมากตามหลักประชาธิปไตย และการปฏิบัติตามหลักธรรม การติดตามความเคลื่อนไหวของรัฐบาล การสร้างกิจกรรมทางการเมืองที่สอดคล้องกับเจตนาเยาวชน การจัดตั้งสภาเยาวชนเพื่อประสานงานกับภาครัฐ การคัดค้านนโยบายที่อาจสร้างความเสียหายต่อประชาชน เยาวชนต้องสื่อสารทางการเมืองเป็นกลางและบริสุทธิ์ใจ การสร้างมาตรฐานทางกฎหมาย และการสะท้อนความต้องการของเยาวชน ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองทุกระดับ

คำสำคัญ: หลักธรรมาธิปไตย, หลักอภิธานิยธรรม 7, การตื่นตัวทางการเมือง

Abstract

The Integration Of The Dhammādhīpateyya For Promoting Youth's Political Awareness In The Democratic System In Phetchaburi Province. The combined method research was qualitative research of 20 people or people, focus group discussion of 10 people or people and quantitative research of 397 people. It was found that 1) General conditions and problems and obstacles, namely, the domicile of youths in political groups and political families who are interested in politics. Agricultural domicile and rural society have conservative values. Middle-income families have a period of interest in politics. Low-income families believe they have no political power. and political influence plays a role in Thai society Young politicians present policies and mainstream political parties. 2) Factors affecting political arousal, for example, families should support

political activities. Educational institutions should have democratic curriculum and teaching. A group of friends to exchange mainstream political issues through online media. The media should present political issues that are consistent with democratic development. and political institutions should provide opportunities for youth Participate in solving electoral problems and 3) the form of integrating democratic principles, i.e. building a political structure based on democratic principles establishing a moral foundation intelligence Using parliament to exchange policy proposals and solutions Expression of intent to elect direct representatives propelling horizontal democracy Organization of creative political activities child and youth development acceptance of majority votes according to democratic principles and the practice of virtue monitoring the movements of the government creating political activities that are in line with youth intentions the establishment of a youth council to coordinate with the government Opposing policies that could harm people Youth must communicate politically, neutrally and honestly. establishing legal standards and reflecting the needs of youth to political participation at all levels.

Keywords: Dhammathipataya, Aparihaniyadhamma 7, political awakening

บทนำ

ความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพกับการเมืองไทยมีทั้งมิติที่เป็นไปตามหลักการประชาธิปไตย และลักษณะย้อนแย้ง กล่าวคือ มิติที่เป็นไปตามหลักการวิถีประชาธิปไตย ได้แก่ การดำรงไว้ซึ่งเอกราช การบรรเทาสาธารณภัย การรักษาความมั่นคงทางบก ทางทะเล ทางอากาศ การทูต การเมืองระหว่างประเทศ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ชนบท และมิติที่ไม่สอดคล้องหลักการวิถีประชาธิปไตย ได้แก่ ก่อการรัฐประหาร การแทรกแซงการเมือง การสร้างอิทธิพลแบบผู้มีบารมี การดำเนินธุรกิจสีเทา การสืบทอดอำนาจทางการเมือง (สุขสันต์ บุราณ, 2565) ทว่าการรัฐประหาร ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การยกเลิกรัฐธรรมนูญ การปฏิรูปอำนาจการเมือง การเปลี่ยนแปลงรัฐบาล ตลอดจนการเคลื่อนไหวทางสังคม เพราะการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นหนทางสู่เสรีภาพ ความเสมอภาค มาตรฐาน และอิสรภาพ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ ที่ตื่นตัวทางการเมืองมีนัยต่อการพัฒนาประชาธิปไตย ที่จะสร้างสำนึกพลเมืองในอนาคต คนรุ่นใหม่มีโลกทัศน์ต่อประชาธิปไตยว่า การสร้างสังคมใหม่ต้องก้าวข้ามคนรุ่นเก่า สังคมใหม่เป็นการเปลี่ยนแปลงด้วยตนเอง ภายใต้แนวคิดประชาธิปไตยใหม่ คนรุ่นใหม่จึงนับเป็นตัวแปรสำคัญ ที่จะผลักดันให้สังคมตื่นตัวทางการเมือง เพื่อนำไปสู่การเป็นประชาธิปไตยใหม่ (ศิริสุตา แสงทอง, 2564) การตื่นตัวทางการเมืองเกิดจากการกล่อมเกลாதทางการเมือง ร่วมกับวัฒนธรรมทางการเมืองที่หล่อหลอม ซึ่งจะแสดงออกในรูปของความรู้ความเข้าใจ ความสนใจและการมีส่วนร่วมทางการเมือง และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพแวดล้อมหรือสิ่งเร้าใหม่ ๆ อาทิ ช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารรูปแบบใหม่ (กฤษชพลณ์ บุญครอง และศิวัช ศรีโกคางกุล, 2562)

การเมืองในจังหวัดเพชรบุรี เป็นการเมืองที่สืบทอดกันมายาวนาน มีการช่วยเหลือยามเดือดร้อน ระบบราชการ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน แต่ปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐ และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเพชรบุรี ได้จัดทำโครงการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) ทุกหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนในชุมชนเรียนรู้วิถีชีวิตประชาธิปไตย ผ่านการสื่อสารแบบเครือข่ายถ่ายทอดความรู้ ให้มีความเข้าใจและตื่นตัวทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอย่างสร้างสรรค์ (พระครูวินัยธรธิษฐ์ สุวฑฒน์ (สุขพานิช), 2564) ทั้งนี้ เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2563 กระแสเยาวชนจังหวัดเพชรบุรี ที่มีกลุ่มนักเรียนนักศึกษา และประชาชนในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี รวมกันประมาณ 800 คน โดยมีกลุ่มแกนนำ 5 คน ซึ่งเป็นนักศึกษาจากกรุงเทพมหานคร (กลุ่มราษฎรจังหวัดเพชรบุรี) รวมตัวชุมนุมขับไล่รัฐบาลและเรียกร้องให้ลาออก บริเวณเขาวังเมืองใหม่ การรวมกลุ่มดังกล่าวเป็นกลุ่มแฟลชม็อบชู 3 นิ้ว ใช้ชื่อว่า “ราษฎรเพชรบุรี” ถือป้ายข้อความต้องการให้นายกรัฐมนตรีลาออกจากตำแหน่ง ขอให้มีการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ ไม่เอาเผด็จการ และเปิดเวทีปราศรัยโดยมีสาระสำคัญว่า การปล่อยตัวผู้ชุมนุม ประนามการกระทำของรัฐกระทำรุนแรงต่อผู้ชุมนุม การปฏิรูปการศึกษาและระบบเศรษฐกิจทั้งประเทศล้มเหลว เพราะถูกคณะทหารเข้าแทรกแซงการเมือง แต่การชุมนุมดังกล่าวไม่มีการกล่าวกล่าวล้วงสถาบันเบื้องสูง (หนังสือพิมพ์เพชรภูมิ, 2563)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคของการส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชนในจังหวัดเพชรบุรี

3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบูรณาการหลักสูตรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชนในจังหวัดจังหวัดเพชรบุรี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ได้แก่ การวิจัยเชิงคุณภาพ และวิจัยเชิงปริมาณ ดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ศึกษาได้จำแนกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญครอบคลุมพื้นที่ศึกษา โดยใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง แบ่งเป็น 4 กลุ่มๆ ละ 5 รูปหรือคน รวมทั้งสิ้นจำนวน 20 รูปหรือคน

ประชากร ที่ใช้สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ คือ เยาวชนที่มีอายุระหว่าง 18-25 ปี ได้แก่ เยาวชนอำเภอเมืองเพชรบุรี เยาวชนอำเภอยาย้อย เยาวชนอำเภอหนองหญ้าปล้อง เยาวชนอำเภอชะอำ เยาวชนอำเภอยาย่าง เยาวชนอำเภอบ้านลาด เยาวชนอำเภอบ้านแหลม และ เยาวชนอำเภอแก่งกระจาน รวมทั้งสิ้น จำนวน 48,491 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เยาวชนทั้งวัยเรียนและวัยทำงานจำแนกเป็นรายอำเภอทั่วทั้งจังหวัดเพชรบุรี โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) คือ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของยามานะ (Taro Yamane) (ยูทช ไกรวรรณ, 2552) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 หรือมีค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 จากประชากร ทั้งหมดจำนวน 48,491 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามสูตร (Sample Size) ซึ่งได้ระดับความคลาดเคลื่อน 0.052

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยผู้วิจัยจำขึ้นตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาการบูรณาการหลักสูตรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชนจังหวัดเพชรบุรี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 วิธี คือ การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มเฉพาะ ได้แก่ 1) เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ (Personal interview) เป็นการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Structured Interview) ทำการสัมภาษณ์โดยเจาะจงคำตอบเฉพาะเรื่องตามจุดมุ่งหมาย โดยสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 20 รูปหรือคน และ 2) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จากผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ที่เป็นผู้มีความเกี่ยวข้องกับการวิจัยมีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 10 รูปหรือคน

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามที่ได้แจกตามกลุ่มตัวอย่างที่กระจายตัวอยู่ทั่วทุกพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ตามระยะเวลาที่ได้ตกลงไว้แล้วพื้นที่กลุ่มตัวอย่างซึ่งกำหนดไว้ที่ระยะเวลาประมาณ 4-8 สัปดาห์ หลังจากได้แบบสอบถามครบตามจำนวนแล้วผู้วิจัยจึงทำการคัดแยกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ให้เหลือจำนวน 397 ชุด ด้วยตนเอง จากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลอย่างน้อยร้อยละ 90 ขึ้นไป จึงจะถือว่าสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Content Analysis) ตามเกณฑ์การวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์ข้อมูลนั้นผู้วิจัยหาความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นและตัวแปรตามโดยการใช้การประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์เสนอข้อมูล ประกอบการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Research) คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Product Moment) การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis: MRA) และสถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย (Simple Linear Regression Analysis) เพื่อพยากรณ์ตัวแปรตามหนึ่งตัว ซึ่งส่งผลมาจากตัวแปรอิสระตั้งแต่สองตัวขึ้นไป ที่มีผลต่อรูปแบบการบูรณาการหลักธรรมาธิปไตย โดยทดสอบที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคของการส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย ได้แก่ ด้านภูมิสำเนาของเยาวชน คือ เยาวชนที่มีภูมิสำเนาในสังคมเมือง กลุ่มการเมือง และตระกูลทางการเมืองมีความสนใจทางการเมือง เยาวชนที่มีภูมิสำเนาแบบเกษตรกรรมและสังคมชนบทค่อนข้างเชื่อมั่นแนวอนุรักษนิยม ด้านสภาพเศรษฐกิจครอบครัว คือ ฐานะทางการเงินสูงและปานกลางอาจมีช่วงเวลาสนใจการเมือง อาทิ นโยบายรัฐบาล นโยบายพรรคการเมือง และสวัสดิการ ฐานะทางการเงินระดับล่างสนใจการดำเนินชีวิตประจำวัน และเชื่อว่าตนไม่มีพลังทางการเมือง และด้านอิทธิพลทางการเมือง คือ การเมืองมีบทบาทต่อสังคมไทยตลอดมา นักการเมืองรุ่นใหม่และพรรคการเมือง เสนอนโยบายกระแสหลัก แข็งปริมาณสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคด้านภูมิสำเนาของเยาวชน ด้านสภาพเศรษฐกิจครอบครัว และด้านอิทธิพลทางการเมืองอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$)

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชนในจังหวัดเพชรบุรี พบว่า ด้านสถาบันครอบครัว ได้แก่ การพูดคุยสนทนาเกี่ยวกับการเมือง การติดตามรับฟังข่าวสารทางการเมืองผ่านแหล่งข้อมูลและทางสื่อประเภทต่าง ๆ และบุคคลในครอบครัว สนับสนุนให้เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง อาทิ การฟังคำปราศรัยของนักการเมือง ส่งผลให้เยาวชนในจังหวัดเพชรบุรีตื่นตัวทางการเมือง ด้านสถาบันการศึกษา ได้แก่ สถาบันมีหลักสูตรเนื้อหา การเรียนการสอนที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และแนวทางการปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย ครู/อาจารย์กระตุ้นให้จัดกิจกรรม และสถาบันการศึกษาเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี และแสดงออกอย่างอิสระเชิงสร้างสรรค์ ส่งผลให้เยาวชนในจังหวัดเพชรบุรีตื่นตัวทางการเมือง ด้านกลุ่มเพื่อน ได้แก่ กระตุ้นให้มีความสนใจ ติดตามข่าวสาร และประเด็นสำคัญทางการเมืองผ่านสื่อต่าง ๆ มีการร่วมพูดคุยสนทนาประเด็นทางการเมืองกับสมาชิกในชุมชน และประชาชนในชุมชนเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นเชิงสร้างสรรค์ ส่งผลให้เยาวชนในจังหวัดเพชรบุรีตื่นตัวทางการเมือง ด้านสถาบันสื่อมวลชน ได้แก่ การสื่อสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคม อาทิ เฟซบุ๊ก ไลน์ ทวิตเตอร์ ที่สื่อสารมวลชนมีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างความรู้ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และอุดมการณ์ทางการเมือง ส่งผลให้เยาวชนในจังหวัดเพชรบุรีตื่นตัวทางการเมือง และด้านสถาบันทางการเมือง ได้แก่ นักการเมืองและพรรคการเมือง มีส่วนสำคัญในการก่อให้เกิดค่านิยม และอุดมการณ์ทางการเมือง คณะรัฐมนตรีและ

สถาบันบริหารมีส่วนในการกระตุ้น ผลักดัน ให้แสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตย และสถาบันทางการเมืองเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาการเลือกตั้ง ส่งผลให้เยาวชนในจังหวัดเพชรบุรีตื่นตัวทางการเมือง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชน โดยภาพรวม (X_1) มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง -0.52 (r_{X_1Y}) และเป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม ส่วนหลักข้อปรีหานิยธรรม 7 ส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชน โดยภาพรวม (X_2) มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง 0.56 (r_{X_2Y}) และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

3. รูปแบบการบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองในระบบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในจังหวัดจังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ การสร้างโครงสร้างทางการเมือง การเลือกตั้งทุกระดับและตามหลักประชาธิปไตย ส่งเสริมความเสมอภาคตามกฎหมาย เสรีภาพทางการเมือง และอำนาจทางกฎหมาย การยอมรับความแตกต่างทางความคิดของบุคคลอื่น ได้แก่ การสร้างการยอมรับความจริงทางสังคม การสร้างพื้นฐานทางคุณธรรม การใช้สติปัญญา และการส่งเสริมผู้นำตามหลักประชาธิปไตย การยอมรับความสามารถของบุคคลอื่น ได้แก่ การใช้รัฐสภาแลกเปลี่ยน เสนอนโยบาย และแนวทางแก้ไขปัญหา ตลอดจนการสร้างมนุษยสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชน การเห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ การแสดงเจตนาการเลือกผู้แทนทางตรง การขับเคลื่อนประชาธิปไตยแนวราบ การจัดกิจกรรมทางการเมืองเชิงสร้างสรรค์ การพัฒนาเด็กและเยาวชนตามวิถีทางประชาธิปไตย การเสนอประเด็นปัญหาทางการเมือง การเสนอทางเลือกต่อผู้นำทุกระดับ และการปฏิบัติตามกฎหมาย และระเบียบที่เป็นประชาธิปไตย การยอมรับมติเสียงข้างมากตามหลักประชาธิปไตยเพื่อรักษา กติกา และการปฏิบัติตามหลักธรรม ความสนใจกิจกรรมทางการเมืองการปกครองอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การติดตามความเคลื่อนไหวของรัฐบาล การสร้างกิจกรรมทางการเมืองที่สอดคล้องกับเจตนาเยาวชน การจัดตั้งสภาเยาวชนเพื่อประสานงานกับภาครัฐ การติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมือง การตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ การต่อต้านนักการเมืองที่ประพฤติมิชอบ และการคัดค้านนโยบายที่อาจสร้างความเสียหายต่อประชาชน และนำเสนอข้อเท็จจริงต่อสาธารณชน และการแสดงออกเชิงวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ เยาวชนต้องมีข้อเท็จจริง การสื่อสารทางการเมืองที่เป็นกลางและบริสุทธิ์ใจ การสร้างมาตรฐานทางกฎหมาย และการสะท้อนความต้องการของเยาวชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองทุกระดับ เชิงปริมาณภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.43$) ทั้งนี้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อ

การตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนจังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ ด้านสถาบันครอบครัว ด้านสถาบันการศึกษา ด้านกลุ่มเพื่อน ด้านสถาบันสื่อมวลชน และด้านสถาบันทางการเมือง กับหลักอภิธานิยธรรม 7 ได้แก่ ด้านการหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ด้านการพร้อมเพรียงกันประชุม ด้านการไม่บัญญัติสิ่งที่มีบัญญัติไว้ ด้านการเคารพนับถือท่านผู้ใหญ่ ด้านการคุ้มครองสตรี ด้านการเคารพสักการะโบราณสถาน และด้านการส่งเสริมคนดีและคุ้มครองพระสงฆ์ เป็นความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ($F = 4.640$, $sig = 0.000$)

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคของการส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย ได้แก่ ด้านภูมิสำเนาของเยาวชน คือ ภูมิสำเนาที่เป็นสังคมเมือง เยาวชนที่อาศัยอยู่ในกลุ่มการเมือง ตระกูลทางการเมืองมีความสนใจทางการเมือง ภูมิสำเนาแบบเกษตรและสังคมชนบทค่อนข้างมีค่านิยมแนวอนุรักษ์นิยม ด้านสภาพเศรษฐกิจครอบครัว ได้แก่ ฐานะทางการเงินระดับล่างสนใจชีวิตประจำวัน ครอบครัวมีฐานะทางการเงินปานกลางอาจมีช่วงเวลาสนใจการเมือง อาทิ นโยบายรัฐบาล นโยบายพรรคการเมือง และสวัสดิการ และครอบครัวที่มีเศรษฐกิจระดับกลางลงล่าง เชื่อว่าตนไม่มีพลังทางการเมือง และด้านอิทธิพลทางการเมือง ได้แก่ อิทธิพลทางการเมืองมีบทบาทต่อสังคมไทยตลอดมา นักการเมืองรุ่นใหม่สร้างแรงจูงใจด้วยนโยบายหาเสียง และพรรคการเมืองกระแสหลัก เชิงปริมาณภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$, $S.D. = 0.58$) สอดคล้องกับวัชรินทร์ ชาบุญศิลป์ ได้วิจัยเรื่อง “ความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย” พบว่า กลุ่มเยาวชนไทยที่มีอายุระหว่าง 18-25 ปี ที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายชั้นปีที่ 6 และระดับอุดมศึกษาจำแนกตามรายภาค ทั้ง 6 ภาค ส่วนใหญ่มีระดับความเป็นพลเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=4.01, $S.D.=.490$) โดยเยาวชนส่วนใหญ่ มีความเป็นพลเมืองในด้านความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ รองลงมา ได้แก่ ด้านยึดมั่นในความถูกต้อง ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านการมีส่วนร่วมตามลำดับ (วัชรินทร์ ชาบุญศิลป์, 2561)

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชนในจังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ การพูดคุยสนทนาเกี่ยวกับการเมือง การติดตามรับฟังข่าวสารทางการเมืองผ่านแหล่งข้อมูลและทางสื่อประเภทต่าง ๆ และบุคคลในครอบครัวสนับสนุนให้เข้าร่วมกิจกรรม

ทางการเมือง อาทิ การพึ่งคำปราศรัยของนักการเมือง ด้านสถาบันการศึกษา ได้แก่ สถาบันมีหลักสูตร เนื้อหา การเรียนการสอนที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และแนวทางการปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย ครู/อาจารย์กระตุ้นให้จัดกิจกรรม และสถาบันการศึกษาควรเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรีเชิงสร้างสรรค์ ด้านกลุ่มเพื่อน ได้แก่ กระตุ้นให้มีความสนใจ ติดตามข่าวสาร และประเด็นสำคัญทางการเมืองผ่านสื่อต่าง ๆ ด้านสถาบันสื่อมวลชน ได้แก่ การสื่อสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคม อาทิ เฟซบุ๊ก ไลน์ ทวิตเตอร์ ที่สื่อสารมวลชนมีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างความรู้ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และอุดมการณ์ทางการเมือง และด้านสถาบันทางการเมือง ได้แก่ นักการเมืองและพรรคการเมือง มีส่วนสำคัญในการก่อให้เกิดค่านิยม และอุดมการณ์ทางการเมือง คณะรัฐมนตรีและสถาบันบริหารมีส่วนในการกระตุ้น ผลักดัน ให้แสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตย และสถาบันทางการเมืองเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาการเลือกตั้ง สำหรับ ปัจจัยที่ส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชน โดยภาพรวม (X_1) มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง -0.52 (r_{X1Y}) และเป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม ส่วนหลักอุปสรรค 7 ส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชน โดยภาพรวม (X_2) มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง 0.56 (r_{X2Y}) และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับการวิจัยเรื่อง การตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปของไทย พบว่า ปัจจัยด้านการกล่อมเกลากองการเมือง (X_1) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย (X_2) และหลักอิทธิบาท 4 (X_3) มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปของไทย (Y) ร้อยละ 37.7 (ณฐมน หมวกฉิม, 2564) ด้านสถาบันการศึกษา ปัจจุบันสถานการณ์ศึกษาทั้งระดับโรงเรียนและมหาวิทยาลัย มีบทบาทอย่างมากต่อการกระตุ้นความตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชน อาทิ การออกมาเรียกร้องประชาธิปไตยของนักเรียนและนักศึกษา เพราะค่านิยมที่ถูกปลูกฝังระบอบประชาธิปไตย เป็นสถานที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การออกแบบโครงการ การวางแผนงาน และการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาวิชาการพัฒนาโรงเรียนและสถานศึกษา ซึ่งล้วนได้รับจากสถาบันการศึกษา ตลอดจนการเลือกตั้งหัวหน้าห้อง ประธานนักเรียน ประธานนักศึกษา คณะกรรมการโรงเรียน โดยใช้วิธีการหาเสียงเรียกคะแนนนิยม ซึ่งสัมพันธ์กับหลักสูตรและกิจกรรมการส่งเสริมของสถานศึกษา ที่สำคัญ นักเรียนและศึกษาได้แสดงออกเชิงการเมืองตามกระแสนิยมจากส่วนกลาง ในฐานะเครือข่ายการเรียกร้องประชาธิปไตยของเยาวชน สอดคล้องกับการวิจัยเรื่อง “ความตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนใน

สถาบันการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครกับการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยช่วงปี พ.ศ. 2549-2554” พบว่า ด้านการกล่อมเกลாதางการเมืองของเยาวชน ได้แก่ ทางสถาบันการศึกษา สถาบันสื่อมวลชน สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการเมือง และกลุ่มเพื่อนและชุมชน ส่วน ด้านการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชน ได้แก่ ความตื่นตัวทางการเมืองด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมทางการเมือง สำหรับ ด้านการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของเยาวชน ได้แก่ ความเป็นปัจเจกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตย (วัฒนา แข่งไพเราะ, 2555)

สำหรับหลักธรรมาธิปไตยที่ส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนด้านอุปรีทานิยธรรม 7 ได้แก่ ด้านหมั่นประชุมกันเป็นประจำ ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม ด้านการไม่ใช้อำนาจโดยพลการ (คัมครองสตรี) ด้านเคารพสักการะบูชาเจดีย์ (ปูชนียสถาน อนุสาวรีย์) ด้านปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ ด้านเคารพนับถือผู้ใหญ่ และด้านตั้งใจสนับสนุนคนส่งเสริมคนดี (การคุ้มครองพระสงฆ์) สอดคล้องกับการวิจัยเรื่อง “พุทธรัฐศาสตร์ : การบูรณาการเพื่อการบรรลุความสมบูรณ์แห่งรัฐ” พบว่า ธรรมาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองตามหลักพุทธรัฐศาสตร์ ที่ปกครองโดยชนชั้นนำที่มาจากมติมหาชน เพื่อมาทำหน้าที่บริหารองค์กรหลักแห่งรัฐอันประกอบด้วย ฝ่ายบริหาร ฝ่ายตุลาการ ฝ่ายนิติบัญญัติ ระบบราชการ ทหาร และองค์กรอิสระทั้งหลาย โดยชนชั้นนำต้องปกครองพลเมืองบนพื้นฐานของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทุนทางวัฒนธรรมและพุทธธรรมเพื่อสร้างรัฐให้เป็นพื้นที่ของพลเมืองจะได้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข (พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ และคณะ, 2559)

3. รูปแบบการส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในจังหวัดจังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ ความเชื่อมั่น การสร้างโครงสร้างทางการเมือง และการเลือกตั้งทุกระดับและทุกครั้งตามแนวประชาธิปไตย ส่งเสริมความเสมอภาคตามกฎหมาย เสรีภาพทางการเมือง และอำนาจทางกฎหมาย การยอมรับความแตกต่างทางความคิดของบุคคลอื่น ได้แก่ การสร้างการยอมรับความจริงทางสังคม การสร้างพื้นฐานทางคุณธรรม การใช้สติปัญญา และการส่งเสริมผู้นำตามหลักประชาธิปไตย การยอมรับความสามารถของบุคคลอื่น ได้แก่ การใช้รัฐสภาแลกเปลี่ยน เสนอนโยบาย และแนวทางแก้ไขปัญหา ตลอดจนการสร้างมนุษยสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชน การเห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ การแสดงเจตนาการเลือกผู้แทนทางตรง การขับเคลื่อนประชาธิปไตยแนวราบ การจัดกิจกรรมทางการเมืองเชิงสร้างสรรค์ การพัฒนาเด็กและเยาวชนตามวิถีทางประชาธิปไตย การเสนอ

ประเด็นปัญหาทางการเมือง การเสนอทางเลือกต่อผู้นำทุกระดับ และการปฏิบัติตามกฎหมาย และระเบียบที่เป็นประชาธิปไตย การยอมรับมติเสียงข้างมากตามหลักประชาธิปไตยเพื่อรักษา กติกา และการปฏิบัติตามหลักธรรม ความสนใจกิจกรรมทางการเมืองการปกครองอย่าง ต่อเนื่อง ได้แก่ การติดตามความเคลื่อนไหวของรัฐบาล การสร้างกิจกรรมทางการเมืองที่ สอดคล้องกับเจตนาเยาวชน การจัดตั้งสภาเยาวชนเพื่อประสานงานกับภาครัฐ การติดตาม ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง การตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ การต่อต้าน นักการเมืองที่ประพฤติมิชอบ และการคัดค้านนโยบายที่อาจสร้างความเสียหายต่อประชาชน และนำเสนอข้อเท็จจริงต่อสาธารณชน และการแสดงออกเชิงวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองเชิง สร้างสรรค์ ได้แก่ เยาวชนต้องมีข้อเท็จจริง การสื่อสารทางการเมืองที่เป็นกลางและบริสุทธิ์ใจ การสร้างมาตรฐานทางกฎหมาย และการสะท้อนความต้องการของเยาวชนต่อการมีส่วนร่วม ทางการเมืองทุกระดับ สอดคล้องกับการวิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ วัยรุ่นในสังคมพหุวัฒนธรรม : กรณีศึกษา อำเภอบางบาล จังหวัดสงขลา” พบว่า ด้านลักษณะการ เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่นจะเป็นไปในรูปแบบของการพูดคุยเรื่องการเมือง แต่ที่ เป็นหลักคือการไปเลือกตั้ง โดยส่วนใหญ่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะเห็นว่าเป็นหน้าที่ที่สำคัญ ส่วน ด้านลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่วัยรุ่นพึงประสงค์ ได้แก่ ต้องการพื้นที่เพื่อใช้ในการ แสดงออกทางการเมือง การเลือกตั้ง และมีส่วนร่วมในการเลือกผู้ปกครองระดับท้องถิ่นด้วย ตนเอง สำหรับ แนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่น ได้แก่ ครอบครัวยุคใหม่ ปลุกฝังจิตสำนึกการเมือง โรงเรียน ให้ความรู้เกี่ยวกับการเมือง ชุมชน ต้องสร้างวัฒนธรรม ทางการเมืองขึ้นมา ศาสนาต้องปลุกฝังเรื่องความดีหรือสิ่งที่ควรประพฤติ และหน่วยงาน ทางการเมืองมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง (เปรมศักดิ์ แก้วมรกฏ, 2561)

องค์ความรู้ใหม่

จากการที่ผู้วิจัยได้สร้างแผนภาพที่แสดงองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัยดังกล่าว ข้างต้น สามารถขยายความเพิ่มเติมได้ดังนี้ 1) รากฐานครอบครัว ต้องหล่อหลอมสมาชิกใน ครอบครัวให้ตระหนักในประชาธิปไตย ครอบครัวต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็น ครอบครัวควรปลูกฝังค่านิยมค่าคุณค่าโบราณที่สะท้อนชาติ ครอบครัวควรสร้างสำนึกที่ดีต่อ ชาติ และครอบครัวควรสร้างทัศนคติที่ดีต่อระบอบประชาธิปไตย 2) การศึกษา ต้องสร้างการ ยอมรับความคิดเห็นที่ประชุม ส่งเสริมการศึกษาที่สอดคล้องกับประชาธิปไตย ระบบการศึกษา

ควรรยกกรณีศึกษาทั้งดีและไม่ดีมาสอน ระบบการศึกษาควรส่งเสริมวัฒนธรรมของชาติ ระบบการศึกษาควรสืบสาน รักษา และต่อยอดโบราณของประเทศไทยชาติ 3) เครือข่าย การคบเพื่อนที่เป็นปัญญาที่ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย เพื่อนต้องมีทัศนคติที่ดีต่อประชาธิปไตย เพื่อนควรสร้างความภาคภูมิใจต่อความเป็นพลเมือง เพื่อควรส่งเสริมกันต่อแนวทางที่ดิงงามตามหลักศาสนา เพื่อนควรตระหนักในเอกราชความเป็นรัฐชาติสมัยใหม่ 4) มวลชน สื่อมวลชนต้องนำเสนอการประชุมที่ประกอบด้วยประชาธิปไตย สื่อมวลชนต้องนำเสนอประเด็นความคิดเห็นของเยาวชนเป็นกลาง สื่อมวลชนความนำเสนอประวัติศาสตร์การเมือง สื่อควรนำเสนอกลุ่มบุคคลที่ฝึกฝนกระบอบประชาธิปไตย สื่อควรนำเสนอข่าวที่สร้างสรรค์ต่อพระสงฆ์และคัศกรองข่าว และสื่อควรสะท้อนยุคสมัยประวัติศาสตร์ไทย และ5) สถาบันการเมือง ต้องส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย สถาบันการเมืองต้องเป็นแบบอย่างที่ดีต่อที่ประชุม สถาบันการเมืองควรสร้างมาตรฐานการเมืองที่ดีที่เชื่อถือได้ ระบบการเมืองควรรักษาเกียรติประวัติของระบอบประชาธิปไตย และสถาบันการเมืองควรปกป้องระบอบประชาธิปไตย ส่งเสริมโบราณที่สะท้อนประชาธิปไตย และบำรุงรักษาพระพุทธศาสนา

อย่างไรก็ตาม หลักการบริหารนิยธรรม 7 ได้แก่ ด้านหมั่นประชุมกันเป็นประจำ เป็นปัจจัยส่งผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชนในจังหวัดเพชรบุรี โดยสรุปดังนี้ ด้านผลการประชุมอาจนำมาแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องของระบอบประชาธิปไตยได้ ด้านการส่งเสริมพัฒนาหมู่คณะให้มีความเจริญเป็นกระบวนการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในระบอบประชาธิปไตย ด้านการระดมมันสมองส่งผลต่อการตื่นตัวทางการเมือง ดังนั้น การหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ได้แก่ การเรียนรู้หลักประชาธิปไตย การประชุมที่ยึดหลักเกณฑ์ ความถูกต้อง ความดีงามและความมีเหตุผล การสร้างความรู้ความเข้าใจ การพิจารณาเหตุผลโดยมติเอกฉันท์ การประชุมหาสาเหตุของปัญหา การเชิญเยาวชนร่วมประชุมได้ตามสถานการณ์ การกำหนดประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน การสร้างกิจกรรมที่สะท้อนกระบวนการประชาธิปไตย ซึ่งถือว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชนในจังหวัดเพชรบุรี

สรุปและข้อเสนอแนะ

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัย สามารถสร้างเป็นความรู้เชิงนวัตกรรม การพัฒนาประชาธิปไตยต่อเยาวชนดังนี้ 1) รากฐาน : เป็นการหล่อหลอมสมาชิกในครอบครัว

ให้ตระหนักในประชาธิปไตย ครอบครัวต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็น ครอบครัวควรปลูกฝังค่านิยมค่าคุณค่าโบราณที่สะท้อนชาติ ครอบครัวควรสร้างสำนึกที่ดีต่อชาติ และครอบครัวควรสร้างทัศนคติที่ดีต่อระบอบประชาธิปไตย 2) การศึกษา : การศึกษาทุกระดับต้องสร้างการยอมรับความคิดเห็นที่ประชุม ส่งเสริมการศึกษาที่สอดคล้องกับประชาธิปไตย ระบบการศึกษาควรยกกรณีศึกษาทั้งดีและไม่ดีมาสอน ระบบการศึกษาควรส่งเสริมวัฒนธรรมของชาติ ระบบการศึกษาควรสืบสาน รักษา และต่อยอดโบราณของประเทศไทย 3) เครือข่าย : การคบเพื่อนที่เป็นปัญญาที่ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย เพื่อนต้องมีทัศนคติที่ดีต่อประชาธิปไตย เพื่อนควรสร้างความภาคภูมิใจต่อความเป็นพลเมือง เพื่อควรส่งเสริมกันต่อแนวทางที่อิงตามหลักศาสนา เพื่อนควรตระหนักในเอกราชความเป็นรัฐชาติสมัยใหม่ 4) มวลชน : สื่อมวลชนต้องนำเสนอการประชุมที่ประกอบด้วยประชาธิปไตย สื่อมวลชนต้องนำเสนอประเด็นความคิดเห็นของเยาวชนเป็นกลาง สื่อมวลชนควมนำเสนอประวัติศาสตร์การเมือง สื่อควรนำเสนอกลุ่มบุคคลที่ฝึกฝนอกระบอบประชาธิปไตย สื่อควรนำเสนอข่าวที่สร้างสรรค์ต่อพระสงฆ์และคัศกรองขาว และสื่อควรสะท้อนยุคสมัยประวัติศาสตร์ไทย และ5) การเมือง : สถาบันทางการเมืองต้องส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย สถาบันการเมืองต้องเป็นแบบอย่างที่ดีที่ประชุม สถาบันการเมืองควรสร้างมาตรฐานการเมืองที่ดีที่เชื่อถือได้ ระบบการเมืองควรรักษาเกียรติประวัติของระบอบประชาธิปไตย และสถาบันการเมืองควรปกป้องระบอบประชาธิปไตย ส่งเสริมโบราณที่สะท้อนประชาธิปไตย และบำรุงรักษาพระพุทธศาสนา

บรรณานุกรม

- กฤษชพลณ์ บุญครอง และศิวัช ศรีโศคนางกุล. (2562). นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นกับความตื่นตัวทางการเมือง. วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง, 8(3), 94-119.
- ณัฐมน หมวกฉิม. (2564). การตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปของไทย. ใน (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์), บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เปรมศักดิ์ แก้วมรกฏ. (2561). วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่นในสังคมพหุวัฒนธรรม : กรณีศึกษา อำเภอกะเทพา จังหวัดสงขลา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัย ธนบุรี, 12(พิเศษ), 221-222.

- พระครูวินัยธรอริษฐ์ สุวฑฺฒ (สุขพานิช). (2564). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี. ใน (ดุขฎฐินิพนธ์ปรัชญาดุขฎฐิปัณฐิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). ปัณฐิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2564
- พระมหาบุญเลิศ อินทปญฺญ และคณะ. (2559). พุทธรัฐศาสตร์ : การบูรณาการเพื่อการบรรลุความสมบูรณ์แห่งรัฐ. ใน (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยุทธ ไกรวรรณ. (2552). วิจัยทางธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.
- วัชรินทร์ ชาญศิลป์. (2561). ความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย. วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 5(1), 187-209.
- วัฒนา ช่งไพเราะ. (2555). ความตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในสถาบันการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครกับการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยช่วงปี พ.ศ. 2549-2554. ใน (ดุขฎฐินิพนธ์ปรัชญาดุขฎฐิปัณฐิต สาขาสื่อสารการเมือง). วิทยาลัยสื่อสารการเมือง มหาวิทยาลัยเกริก.
- ศิริสุตา แสงทอง. (2564). ความตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่: จุดยืนประชาธิปไตยใหม่แห่งอนาคต. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 8(2), 286-297.
- สุขสันต์ บุราณ. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพกับการเมืองไทย : ในมิติสอดคล้องหลักการวิถีประชาธิปไตย (?). วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 2(2), 141-164.
- หนังสือพิมพ์เพชรภูมิ. (2563). มีอบ กลุ่มราษฎรเพชรบุรี รวมตัวชุมนุมขับไล่ บิ๊กตู่ เรียกร้องให้ลาออกนายกา. ใน ปีที่ 42 ฉบับที่ 966 (พฤศจิกายน).